

De Bassat a Déu

Dc, 25/01/2017 per Ramon Bassas

[Roba estesa](#)

Cal al final, a la pàgina 555 del recent [El retorn dels Bassat](#) (La Magrana, Barcelona, 2016) el magnífic llibre de Vicenç Villatoro, recull un breu però molt eficaç comentari de Lluís Bassat sobre els motius que el van portar a deixar de creure en Déu, tot i mantenir-se dins els judaïsmes, diríem, culturals. Es remunta al gener de 1973, arran de la mort d'un fill seu, nadó, per una malaltia. "Figura que hi havia un pacte", diu, "que certes coses no podein ser". "Millor pensar que Déu no existeix que no pas pensar que, en el fons, és algú cruel, indiferent, impotent davant el mal, despreocupat de la sort de la gent", afegix Villatoro, que transporta aquest mateix pensament a la sort de l'Holocaust i a la reflexió posterior sobre "Déu després d'Auschwitz".

El llibre està molt bé, de veres. Estilísticament, i temàticament, molt similar a l'anterior (que vaig comentar [aquí](#)). La història d'una família sefardita, tot i que també amb arrels romaniotes per part de la mare de Lluís Bassat, afectada pel pes de la història del segle XX, permet fer un bon repàs a unes quantes coses importants. A la identitat, al fet jueu, a la seva branca sefardita (o espanyola, o *ladina*), a les pors, al coratge... També a Déu.

El primer que em ve al cap, sobretot, és un absolut respecte a una decisió així. A mi no se m'ha mort cap fill i només de pensar-ho ja em trontolla tot. Deu ser el pitjor que et pot passar. I, amb tota probabilitat, el primer que se'n ressent són les creences. Sobretot, la confiança en Déu, a qui "vaig resar molt", diu. Diguem que és més fàcil creure en Déu si no tens la sensació que t'hagi fallat mai, o no tens raons poderoses com l'explicada. El que és realment complicat és creure després de viure-la. Com que la respecto i em sembla completament legítima, i com que pel que conec d'en Lluís em sembla una bona persona, i cabal, no hi tinc res més a dir. Ni crec que ningú tingui res més a dir-hi.

La qüestió de Déu

Tot i així em sembla un bon punt de partida no tant per parlar de la fe de ningú sinó per parlar sobre Déu i el seu difícilíssim encaix en la nostra cultura, on l'hem

identificat -amb prou feines- com la representació simbòlica del Bé i, això és més important, com si d'entrada el Bé tingués la partida guanyada al Mal. Joan-Carles Mèlich, un bon pensador post-Auschwitz, al també molt recomanable [La prosa de la vida](#) (Fragmenta, Barcelona, 2016), diu que "no hi ha perill més temible per a la vida" com "el bé pur" i contraposa el "mal" no solament al bé sinó a la "bondat" (p. 64). Efectivament, si Déu el és el Bé, és a dir, el "perill més temible", l'autor ens proposa dedicar-nos a la bondat, és a dir, a la part més material, més humana, més corruptible, per tant, i passar *olímpicament* del món dels déus. Els cristians, d'això, en diem que "Déu s'ha encarnat".

Déu, aquest Bé pur i perfecte del que desconfia Mèlich, de fet, no el podem mirar cara a cara, "hi veiem de manera fosca, com en un mirall poc clar", diu Sant Pau ([1 Co 13,12](#)). No hi ha més camí, doncs, que el d'actuar *encarnadament* en absència de la llum ("de manera fosca"). No sabrem mai, i aquest és el nostre drama, si obrem bé o malament. De fet, quant més bé creiem que actuem, menys conscients som de les conseqüències negatives. O, per exemple, ignorarem tota la vida "el dictat de Déu" si, per bondat, transgredim la llei del Bé (mato un soldat enemic transgredint el primer manament, posem per cas). El drama humà, si ho volem dir així, parteix -doncs- de l'absència de Déu, on només hi caben respostes cap a Ell "des de la bondat", amb paraules de Mèlich. Que alguns reconeguem el Déu encarnat siguin les despulles d'un delinqüent fracassat que penja d'una creu crec que és prou eloqüent. La perspectiva d'aquest Déu ja no serà aèria, des de l'Olimp, des del lloc on capriciosament arreglarà o desarreglarà el que vulgui (així actua el Bé, perillosament, ens acaben de dir), sinó des del més baix i rastres de la condició humana. Des d'aquesta perspectiva és d'on Déu demana resposta i ofereix "el cel". Penseu-hi un moment i fa feredat.

Per acabar, no voldria dir que això de creure en Déu sigui secundari. Si creure en Déu consisteix en creure's pròpia aquesta perspectiva que ens proposa el crucificat, no ho és gens, de secundari. Ni fàcil, ni massa alegre. Provem-ho i potser ens resulta senzillament insuportable. I bastant difícil d'entendre, això d'entrada, on és la joia, el vi bo i la taula parada del Regne. I, òbviament, la mena de "poder" que té aquest Regne una mica *de pacotilla*. Ara bé, si creure en Déu consisteix en mantenir una teoria o una altra sobre "on anem i d'on venim", o sobre si hi ha "vida després de la mort"; o complir preceptes ja no religiosos sinó estrictament de bones persones (des de col·laborar amb la Marató fins a pujar correctament els fills); o ser d'una confessió religiosa o una altra, o de cap, però creure en una "energia positiva", diria que sí, que és tan secundari com li va semblar a Jesús segons narra en una coneguda paràbola ([Mt 21, 28-31](#)). Les putes i els pinxos ens van per davant. I potser els ateus o agnòstics, com els tres magnífics senyors que he citat en aquest post.

Foto: Ara